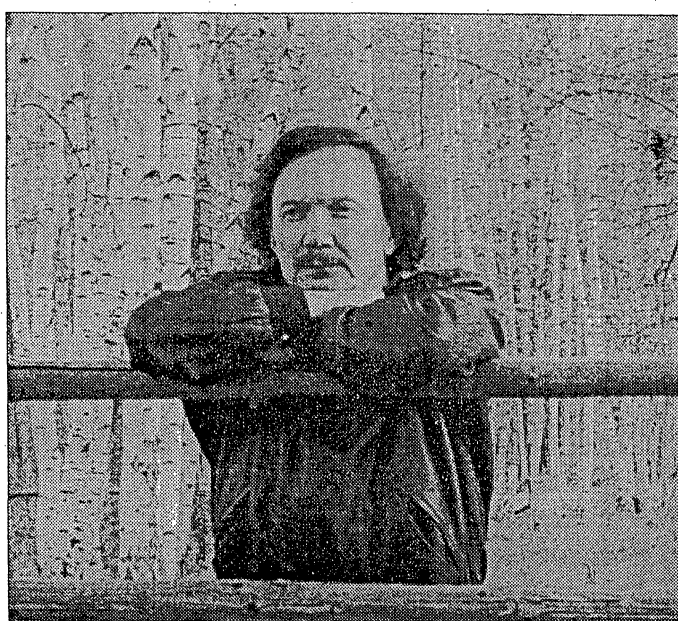

Сахалары Аан дойдуга иһитиннэрбит киһибит

А.Е.Кулаковскай
аатынан
государственной
бириэмийэ лауреатын
аатыгар 2003 с. үс киһи
кандидатурата турда.
Суруйааччы Гавриил
Спирidonович Угаров,
учуутал Василий
Романович Ларионов,
режиссер Андрей
Саввич Борисов.
Г.С.Угаров
фантастическай темаҕа
сугуйан испитэ. Чөл
о: туһунан биир
бастакынан боппуруоһу
көтөхпүтэ. Онно
арыгыттан олох
аккаастаныы
боппуруоһа турбат,
кэмнээн, культурнайдык
иһиэххэ диэн өйдөбүлү
туруорбута. Ол тула
сытыы мөккүөрдэр бара
сылдыбыттарга.
Мөккүөр тугунан
боппутун билбэппин.
В.Р.Ларионов бука
улахан учуутал эбитэ
буолуо, ону РСФСР
үгүлээх учуутала
буолбута туһулуур. Ол
гынан баран
К.С.Чиряев, Н.В.Егоров,
Г.Е.Бессонов,
Б.Н.Андреев курдук
элбэх үлэлэрдээбин
билбэппин.

үс кандидат Андрей
Саввич Борисов Россия,
урукку союзнай республика-
лар, Европа, Япония дойду-
ларын үрдүнэн биир идэлээх-
тэригэр кизэник биллибит,
суон сурахтаммыт режиссер.
Театр нөҕүө сахалар культу-
раларын, тылларын, айар
интеллигенциятын Аан дой-
дуга билиһиннэрбит,
көрдөрбүт, иһитиннэрбит ба-
стакы сүдү киһибит. Кини
биһиги театральнай эрэ куль-
турабыт буолбакка, саха уоп-
сай культуратын ис туругун,
олоххо сыһыанын атын кэр-
диис таһымна таһаарбыт
киһи. "Желанный, голубой
берег мой" спектакльга
ССРС Государственной бири-
эмийэтин лауреатын аатын
ылар. Кинини кытта Ефим
Степанов, Симон Федотов,
Герасим Васильев, художник
Геннадий Сотников эмиэ ыл-
быттарга. 1999 с. Шекспир аа-
тырбыт "Король Лир" диэн
драматын иһин иккис төгүл
РФ Государственной бириэм-
ийэтин, Россия националь-
най театральнай саамай
үрдүк "Золотая маска" бири-
эмийэтинэн бабараадала-
нар. Режиссеры кытта Ефим
Степанов иккис төгүл, эдэр
артыыс Иннокентий Лукв-
цев Россия государствотын
үрдүк бабараадагытар тик-
сэллэр. Биһиги духовнай
культурабыт үлэһиттэриттэн
урут да, билгин да ким да
итинник үрдүк бириэмийэбэ
тиксэ илик. ЮНЕСКО аан
дойду тэрилтэтигэр фоль-
клорнай хамыһыһыатын вице
Президенин, о.д.а. атын үгүс
Россияба, атын дойдуларга
бочуоттаах уонна общест-
веннай убаастабыллаах

үрдүк дуоһунастарга анам-
мытын ааба да барбаппын.

Андрей Саввич биһиги
литературабыт классикта-
рын, ол иһигэр Кулаковскай,
Софронов, Ойуунускай ай-
ымньыларын Саха театрын
сценатыгар таһаарбыта. "Ой-
уун түүлүн", "Алампа, Алам-
па..." (Софронов туһунан),
"Бүдүрүйбүт көмөт" спек-
такллар бэйэлэрэ саха куль-
туратын биир туспа событи-
ларынан буолаллар.

Платон Алексеевич Ойуу-
нускай туһунан "Кэриэһим
кэнибэр хааларым..." теат-
рализованнай композиция-
лар хас биирдиилэрэ улахан
уус-уран болотуналар. Рос-
сия Президентэ кэлэ сылдьан
алта саастаах Мира Самыро-
ваны, кырачаан дьэн
үтүөкэннээх олонгоһут обону
Тааттаҕа көрдүм, дьэн сүргэ-
тэ көтөбүллэн, астынан бэли-
этээн турардаах. Оннук ком-
позициялары ким оҥорбутай
— барыта Андрей Саввич.

Платон Алексеевич Ойуу-
нускай айымньыларынан ди-
ринг ис философиятын, киһи
— аймах уопсай сайдар ис
хоһоонун тиһилигин, уустугун
ойуулаан туруорбут пьесала-
рынан "Александр Македон-
скай", "Соломон Муударай",
"Улуу Куданса", "Кыһыл Ойу-
ун", "Ньургун Боотур" айым-
ньыларын Саха театрын сце-
наатыгар туруорууга хайдах-
таах курдук саха киһитин киз-
эн туттуутун, саха норуотун
өйүн, дууһатын арыһан
көрдөрдө. Саха былдьаргы
культурата, итэбэлэ, олоххо
диринг көрүүтэ суох, хаалы-
лаах омук дьэн сэнээн
тарбата сатыыр дьон
өйдөрүн-санааларын хампы
обуста.

Манна биир санааны чоп-
чулаан туран этиэхпин
бабарабын. Сценаттан оон-
ньуур артыыстар, пьеса туру-
орбут режиссердар үлэлэрэ
тутатына сөптөөх сыанабылы
ылбатахтарына утары умнуу-
га хаалан иһэллэр. Ону
өйдүүр государство, дойду
салайааччылары утары бэли-
этээн иһэллэр эбит. Ол иһин
Советскай Союз артыыстара
хас эмэ төгүллээх Ленин-
скэй, Сталинскай бириэмийэ

лауреатын аатын ылаллар
эбит. Мин ону өйдөөн баран
Андрей Саввич Ойуунускай
бириэмийэтин хас эмэ
төгүллээх лауреата, Государ-
ственной бириэмийэ лауреа-
та, Саха народнай артыыһа
буолуо дии саныырым. Оннук
бочуокка тиксибит курдук
итэбэйэrim. Ону табаарыс-
тарбыттан ыйыталаһан истэн
баран, хайдах эрэ, олус
соһуйдум. Билбитим, рес-
публика искусствотын
үтүөлээх үлэһитэ дьэн аатта-
ах үһү. Ону истэн баран,
добробун Г.Г.Колесовы сана-
ан кэллим. "Ньургун Боотур"
олонго толору тизкиһэ 1960
сыллар бүтэһиктэригэр Союз
грампластинкатыгар хайдах-
таах курдук үлэ бөбөнү
көрсөн үһүлүбүтүн кэпсээ-
битэ. Киниэхэ И.В.Пухов
консультациялаан, тирэх бу-
олан көмөлөспүтүн туһунан
кэпсиирэ. Эгин араас
үбүлүөйдэри атаарабыт. Бу
былаһын тухары Ойуунускай
бириэмийэтигэр түһэри
туһунан ким да санаабат.
Арай Гавриил Гаврилович
өлбүтүн эрэ кэннэ, тобус хо-
нугун атаара олорон, өйдөөн
кэлэн "бабат" диэбиппит.
Түһэрэргэ сүбөлэспипит.
Бастакы Президент өйдөөн,
"посмертно" дьэн Ойууну-
скай бириэмийэтин бэрдэр-
биппит. Онно мин кыттыбып-
пынач мугура суох үөрэбин.

Улуу артыыстарбыт Пан-
телеймон Васильев (Күкүр
Уус), Петр Решетников (Со-
рук Боллур), Дмитрий Ходу-
лов (Отелло), Лазарь Сергу-
чев (Партизан Егоров) оруу-
ларын толорбуттарын норуот
номоһор эрэ хаалан сылды-
аллар. Бэл Лааһар туох да аа-
та-суола суох көмүллэ сыт-
таҕа.

Артыыстары, режиссер-
дары үрдүк чыпчааллары си-
тистэхтэрин аайы бэйэбит
государствобут аатыттан
үрдүк бириэмийэнэн бэлиэ-
тээн иһиэххэ дьэн этии кил-
лэрэбин.

Егор АЛЕКСЕЕВ,
историческай
наука доктора.